

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

ФЛЕЙТУТА Юлія

Митне регулювання та його вплив на імпорт товарів і послуг в Україну

Спеціальність

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньо-професійна програма «Митна справа»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент
групи ФМСзм-21
Флейтута Юлія

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Дмитрів В. І.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

Тернопіль 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	6
1.1. Сутність митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6
1.2. Нормативно-правові засади митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні	15
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	19
2.1. Оцінка сучасного стану зовнішньої торгівлі в Україні	19
2.2. Аналіз митного регулювання у довоєнний та воєнний періоди	24
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	31
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

Актуальність теми. У роки війни в Україні можна спостерігати зміну векторів зовнішньоекономічної політики, є бачення в українців щодо євроінтеграційних процесів. Кризи та військові конфлікти, торговельні блокади, війна на виснаження в Україні, є важливими індикаторами впливу на митну політику, суттєві світові загрози національній та економічній безпеці, суттєве зниження дохідної частини бюджету, що веде до нерівномірності розподільчої функції між суб'єктами та об'єктами ЗЕД. Посилення саме наукових досліджень цієї сфери, а саме проблематики щодо митного регулювання, що здатен забезпечити економічну стабільність та фіскальної безпеки держави. Важливим є вдосконалення митного регулювання, яке є одним найважливіших завдань щодо посилення економічного співробітництва із країнами світу. Митне регулювання відіграє важливу фіскальну функцію, а також воно має значний регулювальний потенціал. Адже є інструментом впливу на економіки як внутрішню, так і зовнішню. Скорочення рівня протекціонізму є важливою вимогою європейської асоціації.

Важливо відмітити, що дослідженням митного регулювання зовнішньої торгівлі та митниці зокрема, займали ця такі провідні вчені, а саме як: І. Бережнюк, О. Гребельник О. Березовська, А. Войцещук, С. Герчаківський О. Десятнюк, А. Крисоватий, М. Ліщинський, Є. Бондаренко, П. Пашко, В. Сабадаш, Є. Свистун, Г. Свириденко, О. Сторож, С. Шевчук, В. Дмитрів, С. Юрій та багато інших. Таким чином, дослідження саме цих науковців допомогло сформувати саме наукову національну базу для проведення важливих наукових тез, статей, та монографій у визначеній сфері.

Необхідно зазначити, що використання інструментів митного регулювання міжнародної торгівлі та відносин України на сучасному етапі воєнних дій актуалізується та набуває нового важливого змісту. Тому існує актуальна потреба нових досліджень, окреслення ризиків, що впливають на економіку на тактичному та стратегічному рівні. Важливим є апробація зарубіжного досвіду в контексті інтеграції митної політики України.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження процесів митного регулювання в Україні, які дозволяють захистити національних виробників у період розвитку міжнародної інтеграції та військових ризиків які стоять перед Україною.

Об'єктом даного дослідження є процеси митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.

Предметом дослідження є інструментарій митного регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах воєнних дій.

Виходячи із мети, основними **завданнями** роботи є:

- Визначити економічну сутність та роль митного регулювання зовнішньоторговельної діяльності;
- Висвітлити нормативно-правові та організаційно-управлінські аспекти митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні;
- Здійснити компаративний аналіз сучасного стану зовнішньої торгівлі в Україні;
- Провести моніторинг митно-тарифних обмежень у сучасній зовнішньоторговельній політиці України;
- Дослідити світовий досвід митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- Окреслити та згрупувати напрямки вдосконалення митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.

Методи дослідження. У цій кваліфікаційній роботі використовується по-перше сукупність загальнонаукових, а також спеціальних прийомів та методів дослідження, по-друге аналізу та синтезу, по-третє дедукції та індукції, по-четверте діалектичний підхід та системний аналіз, а також метод конструювання, порівняння тощо.

Інформаційною базою дослідження є українські статті, вітчизняні та зарубіжні посібники, монографії провідних науковців, праці які присвячені дослідженню саме питань щодо митного регулювання зовнішньої торгівлі, а також статистичні дані Державної казначейської служби України, Державної

митної служби України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Міністерства закордонних справ України, Державної служби статистики України тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що окреслені і запропоновані у кваліфікаційній роботі важливі пропозиції можуть використовуватися щодо розв'язання вважливих та нагальних проблем функціонування митних інструментів в національній фіскальній практиці при виконанні функцій митними органами України.

Апробація результатів дослідження. Результати нашого дослідження були апробовані на XXI Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Тернопіль, 24 травня 2024 року) та збірнику наукових праць «Фінансове забезпечення сталого розвитку» (м. Тернопіль, 2024 р. Вип. 4).

Загальний обсяг роботи становить 45 сторінок, наведено 3 таблиці, 19 рисунків, 57 літературних та інформаційних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

1.1. Сутність митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Реалії українського становлення відносин у торгівлі в Україні характеризується дуже стрімким зростанням саме обсягів експортно-імпортних операцій та розширенням обсягів поставок товарів та послуг, що супроводжується посиленням багатьох вимог міжнародних партнерів щодо забезпечення вільного доступу їх компаній, товарів на внутрішньому ринку України та послаблення національних торгових бар'єрів. Отже, державне регулювання є найважливішим елементом внутрішнього та зовнішнього ринків, необхідним для самих суб'єктів господарювання, особливо у військових діях, воно має такі характеристики:

Рис. 1.1. Основні притаманні риси державного регулювання в Україні [1, с. 638];

У цьому контексті митний сектор не є винятком, оскільки митні пільги держави все ще є важливим показником репрезентативності та ефективності

галузі, що безпосередньо залежить від збалансованості та ефективності механізмів державного управління.

Відповідно до Митного кодексу України «захист митних інтересів та забезпечення ефективної митної безпеки, а також регулювання зовнішньої торгівлі, захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки України та інтеграція у світове господарство є головним завданням держави митна політика, що реалізується заходами та засобами митної роботи» [2].

Сьогодні митне регулювання є «важливим механізмом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а самеого головне завдання – протекціонізм національної економіки від негативних зовнішніх впливів. Основні методи митного адміністрування та тарифи (імпортні та експортні податки) історично були основними інструментами протекціонізму та регулювання зовнішньої торгівлі. Вони займають центральне місце в системі реалізації державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності» [3, с. 95].

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. №959-ХІІ дає таке тлумачення поняттю митне регулювання: «...регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України» [4].

Варто відмітити що «митне регулювання в нашій державі здійснюється згідно низки нормативно-правових актів, до яких крім уже згадуваних нами, додаються ЗУ «Про митний тариф України» та різноманітні міжнародні договори» [5].

Порівнюючи важливі правові елементи визначень «митна справа» та «митне регулювання», ми побачимо, що вони тісно пов'язані, але перший термін є набагато ширшим. Таким чином, потрібно наголосити, що митний менеджмент є засобом здійснення митної роботи держави за обраними методами функціонування митного регулювання. При цьому необхідно розмежувати тарифне регулювання відповідно до митного регулювання, яке

поряд з паратарифним регулюванням (адміністративним методом) є частиною митного регулювання.

Крім них, на думку В.В. Сабадаш «це також може включати такі пункти, як митний режим, митний контроль та оформлення товарів і транспортних засобів, встановлення правил переміщення через митний кордон, регулювання обов'язків, юридичних обов'язків у державному секторі» [6].

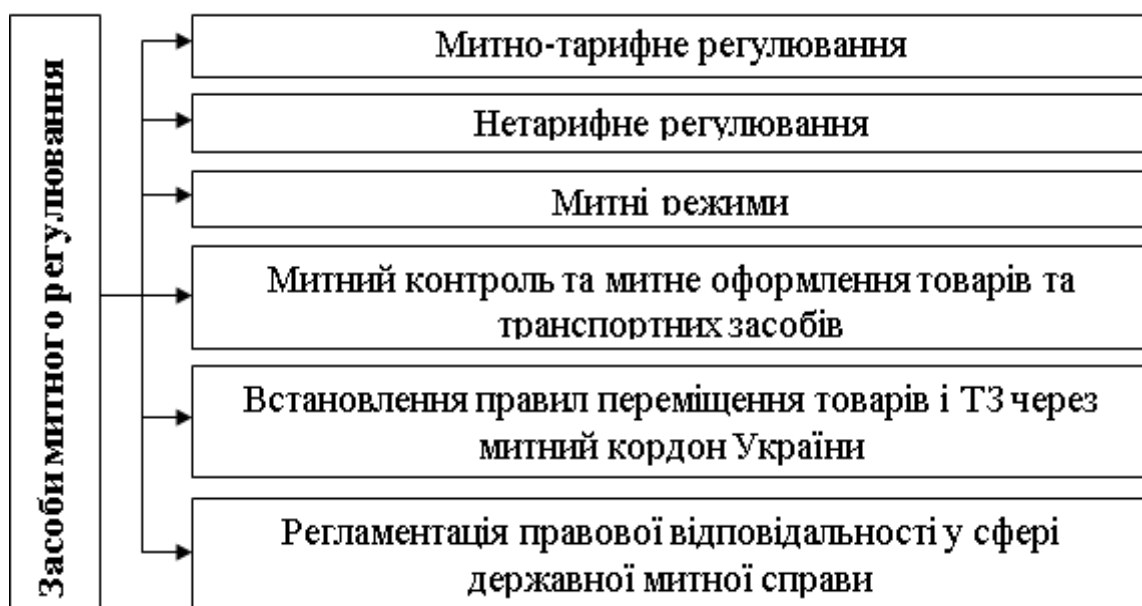

Рис. 1.2. Інструменти митного регулювання

Джерело: побудовано на основі [6, 7].

Система митного менеджменту покликана сприяти адаптації українського господарства до жорсткої транснаціональної конкуренції з метою приєднання до глобального регулювання та без бар'єрного переміщення товарів та послуг на двосторонній та/або багатосторонній основі товарних ресурсів, а потім - від глибокої інтеграції національної економіки в процес інтернаціоналізації [8, с. 131]. Притаманно, що митне регулювання є систематичним процесом, функціонування цього регулювання відбувається на багатьох рівнях одночасно. Тобто люди часто виділяють лише два рівні: національний і федеральний. А є понад три важливі рівні, такі як мікро та макрорівні, а також два проміжних рівня – мезорівень і метарівень. Слід зазначити, що митні правила кожного

наступного рівня базуються на результатах попередніх рівнів, тобто мають пірамідальний характер. (рис. 1.3).

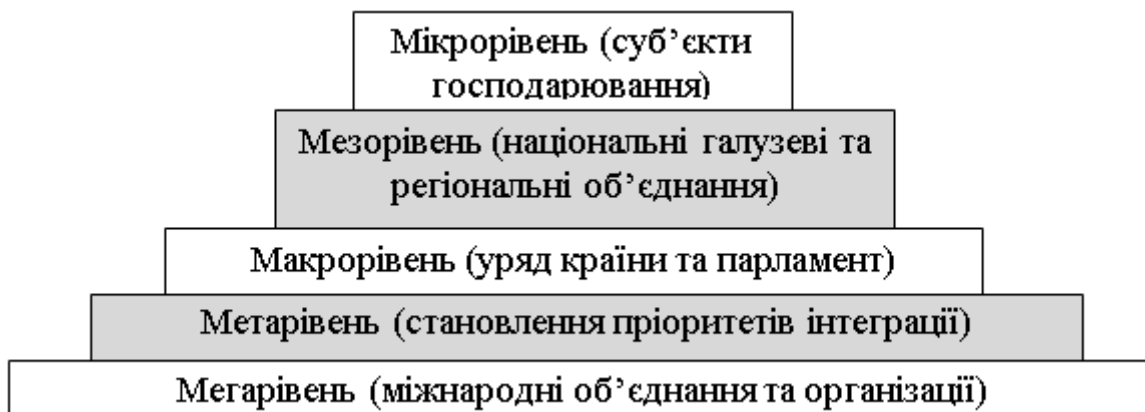

Рис. 1.3. Рівні митного регулювання

Джерело: побудовано на основі [7]

Митне регулювання, а також митна робота здійснюються за низкою принципів регулювання питань із дотриманням діючого законодавства, особливо в галузі митної справи. Нами вже наголошувалось, існує нерозривних зв'язок митного регулювання та митною справою і фактично це є засобом його реалізації, а оскільки закон не конкретизує принципи організації митної справи, то можна припустити, що це саме ті принципи, які передбачені Митного кодексу України щодо здійснення державної митної справи (рис. 1.4).

Насправді ввізне та вивізне мито, які є частиною митної системи, ретроспективно були першим елементом протекціонізму товарів та послуг. Це повний перелік ставок імпортного та експортного податку, а також товарів відповідно до категорій товарів Митного союзу. Тобто у вузькому розумінні мито ми можемо розглядати як певну ставку податку на товар, яка за своєю суттю збігається з поняттям самого податку. У широкому розумінні мито ми розуміємо як певний засіб реалізації митної політики, пов'язаної із зовнішньою торгівлею, і як структурний елемент регулювання захисту внутрішнього ринку по відношенню до конкуренції на зовнішніх ринках [9, с. 45].

Юридичною основою в Україні справляння митних платежів є Закон України «Про митні збори» від 19 вересня 2013 року № 584-VII. Відповідно до

діючого нормативного акту митної справи визначається «митний тариф України, який є його невід'ємною частиною, містить перелік імпорتنих тарифів як загальнодержавних податків, які можуть бути змінені лише шляхом зміни митного тарифу» [5].

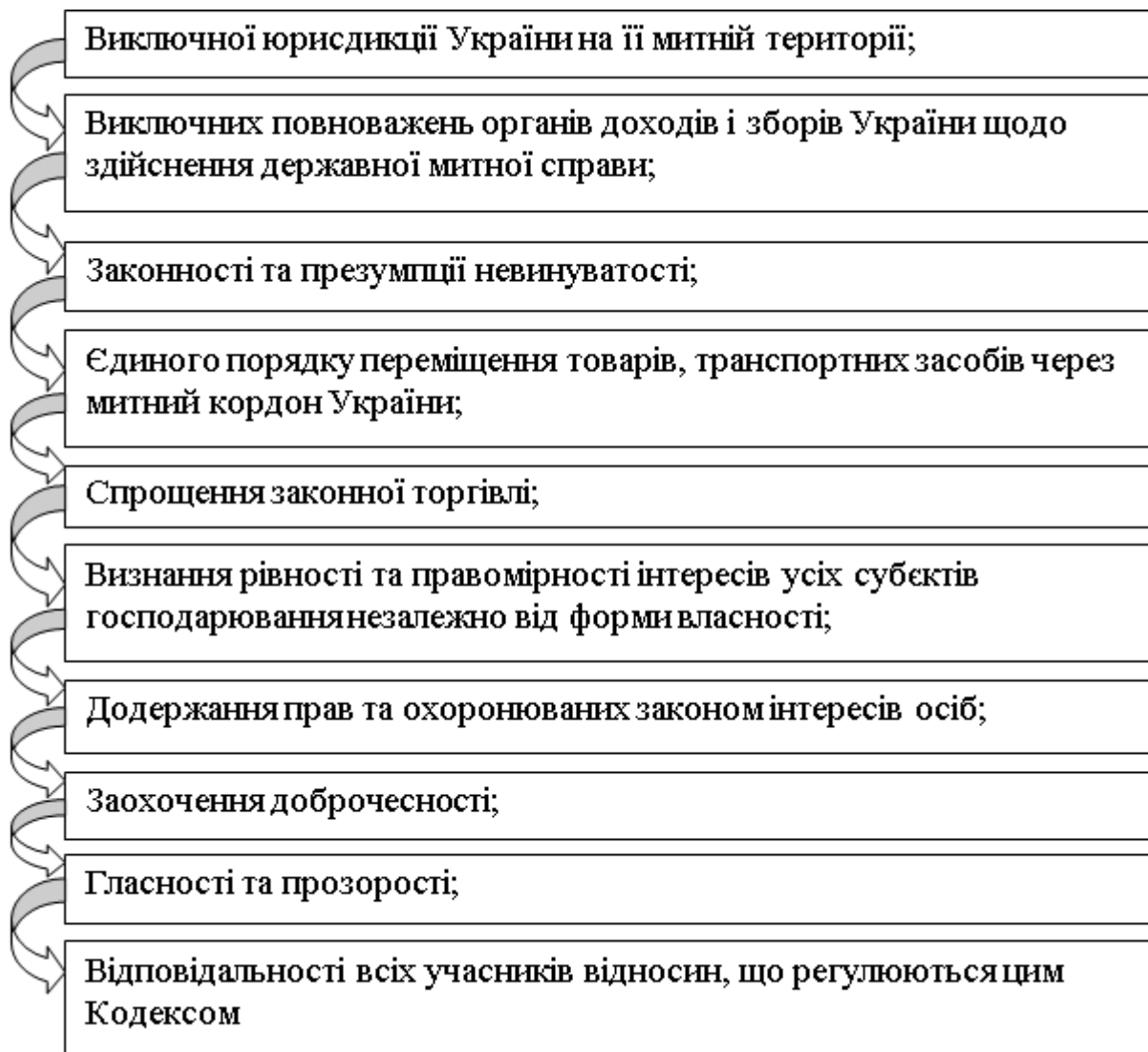

Рис. 1.4. Основні характерні принципи митного регулювання

Джерело: побудовано на основі [3]

Варто зазначити, що митний тариф переслідує ряд важливих функцій, реалізація саме їх є запорукою його реалізації. Науковець О. Гребельник розглядає такі наступні:

Рис. 1.5. Основні функції митного регулювання

З попередніх даних можна сформулювати роль митного тарифу, та звести її лише до двох важливих аспектів:

Рис. 1.6. Основні аспекти митного тарифу в Україні

Слід зазначити, що сьогодні в Україні переважає використання захисної функції митних правил, тобто встановлюються досить високі митні тарифи для захисту внутрішнього ринку від надто сильної конкуренції іноземних держав. У

той же час існує також суворя система нетарифного управління зовнішньою торгівлею, яка в основному застосовується до імпортих товарів.

Враховуючи те, що вивчення митних зборів, як одного із елементів заходів регулювання тарифів, залишається актуальним і донині, у науковому літературному середовищі сформувалася багатоаспектна їх класифікація за видами. Розглянемо наступну основну схему класифікації податків, показану на малюнку 1.7.

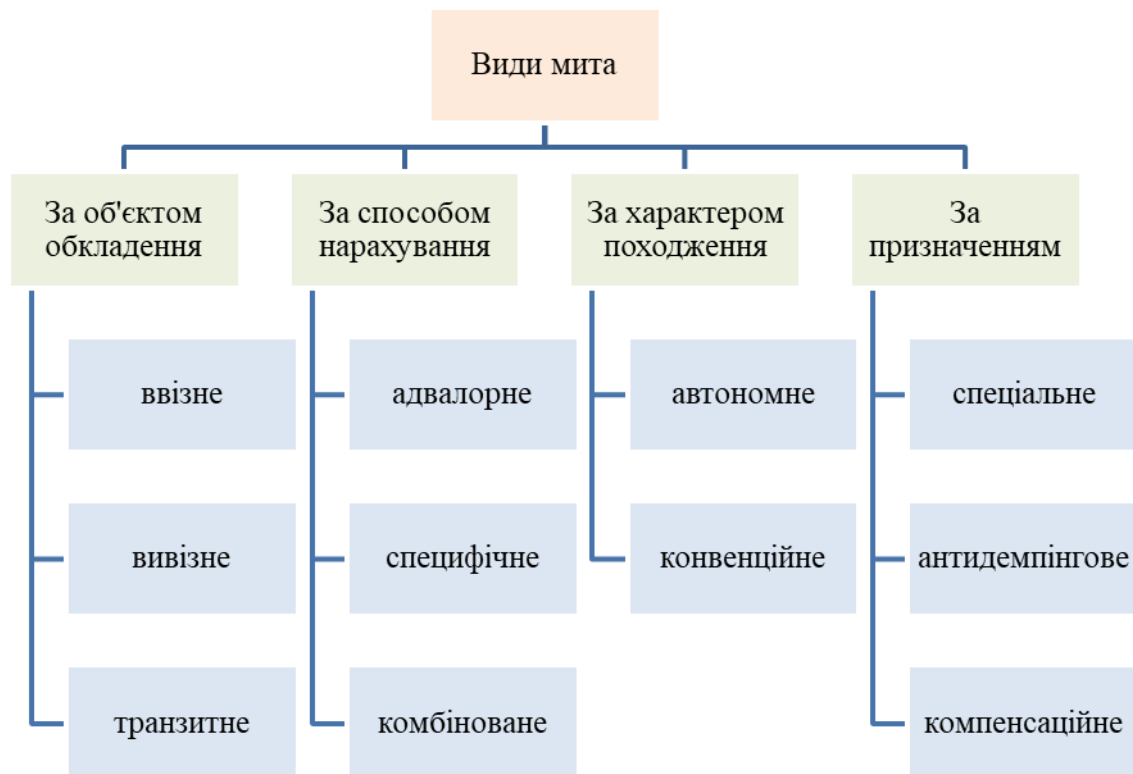

Рис. 1.7. Види мита за класифікаційними ознаками [25, с. 151].

Необхідно відзначити, що ГАТТ дає таке означення «...будь-які дії, крім тарифів, що перешкоджають вільному потоку міжнародної торгівлі...» [10]. У таблиці 1.1 ми проаналізували підходи до трактування даного поняття (Таблиця 1.1).

Досліджуючи науковців, зіставляючи їхні висловлювання, ми констатуємо, що явище паратарифного контролю можна сприймати як набір заборонних та обмежувальних заходів, які мають вживати відповідальні державні органи для забезпечення контрольованого режиму, який захищатиме

місцеві виробників і споживачів, а також відповідати певному рівню міжнародних зобов'язань.

Таблиця 1.1

Підходи щодо інтерпретації поняття нетарифного регулювання

Автор поняття	Визначення поняття
Бондаренко Є.П.	«Нетарифне регулювання полягає в установленні державою кількісних обмежень та технічних бар'єрів» [11, с. 234].
Приходько В.І.	«Нетарифне регулювання – це сукупність заходів, спрямованих на захист українського ринку при ввезенні на митну територію України і вивезенні за межі цієї території товарів шляхом встановлених в актах законодавства України правових норм крім заходів, встановлених в актах законодавства України про митний тариф та міжнародних договорах України стосовно встановлення, скасування або зміну митних ставок, надання тарифних пільг і преференції, а також змін в номенклатурі Митного тарифу України» [12, с. 172].
Мельник Т. В.	«Під нетарифними заходами розуміють сукупність засобів зовнішньої політики, які реалізуються здебільшого у рамках адміністративного управління, виконуючи роль регуляторів зовнішньоторговельного обороту» [13, с. 18].
<u>Шишаєв А.</u>	«Нетарифні методи – це заходи, які застосовуються з метою: дотримання міжнародної безпеки; захисту національної економіки; підтримки стабільності міжнародної торговельної системи тощо» [14, с. 17].

Важливо відмітити що існує «близько 800 інструментів нетарифного регулювання (ліцензування, та квотування, та технічні бар'єри, внутрішні податки та збори, субсидіювання експорту, державні закупівлі та ін.), які спрямовані саме на оптимізацію митного регулювання за наявних важливих ринкових умов господарювання» [15].

Функціонування Світової Організації Торгівлі є важливим важелем для строгої цієї регламентації використання методів митного регулювання не тільки саме для країн-учасників, а й для більшості країн. Важливими вимогами організації СОТ є вимоги щодо регулювання саме міжнародних відносин у сфері економіки, а саме скорочення рівня митного оподаткування імпорту

(нівелювання його фіскальної функції) та жорсткі обмеження у використанні та сприянні розвитку зовнішньої торгівлі, відкритості внутрішніх ринків. Проте необхідно враховувати заходи «сірої зони», вони формально не знаходять в юридичній площині СОТ, та при цьому їх важко виявити або ідентифікувати [12].

Україна із вступом в СОТ саме у 2008 році взяла на себе зобов'язання з дотримання діючих вимог щодо митного регулювання, основними з яких виступають наступні [11]:

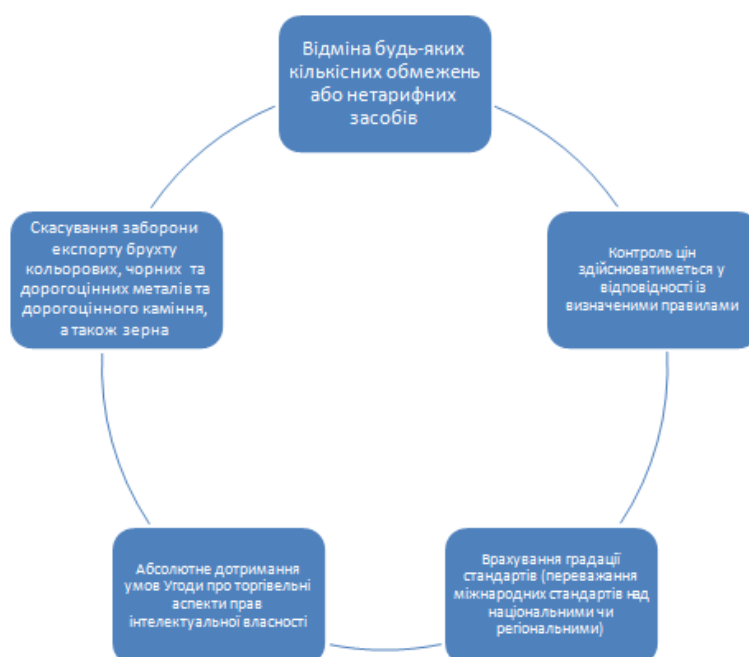

Рис. 1.8. Вимоги щодо України при вступі у СОТ

Тому інтеграція нашої держави до цієї світової структури стала важливою рушійною силою розвитку українського експортного потенціалу, реформував чинну систему митного контролю в Україні та створив передумови для створення дуже ефективного механізму. Загальний стан національного регулювання.

1.2. Нормативно-правові засади митного регулювання зовнішньої

Нагляд за національною митною справою здійснюють законодавчі та адміністративні органи. Тому більшість установ, призначених для виконання функцій щодо регулювання зовнішньої торгівлі (визначена статтею дев'ять Закону України «Про регулювання зовнішньої торгівлі»). Зовнішньоекономічна діяльність спеціалізується на нагляді у сфері митної справи (див. рис. 1.9).

Важливим органом національного митного нагляду є Верховна Рада України. Така важлива законодавча функція, а саме прийняття та затвердження митного законодавства, належить до компетенції Верховної Ради України [12].

Рис. 1.9. Структура митного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні

**Необхідно відмітити, що зазначене на рисунку міністерство реорганізовано у Міністерство економіки України.*

Компетенція Кабінету Міністрів України передбачає:

По-перше політику проведення зовнішньоекономічної діяльності нашої держави;

По-друге, координує діяльність профільних установ, державних органів виконавчої влади, комітетів і відомств, особливо нагляд за зовнішньоекономічною діяльністю;

По-третє, у випадках, передбачених законодавством України, прийняття адміністративних нормативно-правових актів, які конкретно стосуються питань зовнішньоекономічної діяльності;

По-четверте в контексті положень законодавства України про міжнародні договори з питань зовнішньоекономічної діяльності України, забезпечує їх дотримання всіма гілками влади.

По-п'яте, забезпечує виконання рішень міжнародних установ та організацій;

По-шосте, впроваджує систему економічних блоків шляхом запровадження ліцензування чи квотування через недобросовісну конкуренцію [12].

Державна митна служба України відображено на схемі 1:

Говорячи про правову основу самого митного нагляду, можна сказати, що митні операції України досягають певної координації та уніфікації з важливими нормами та стандартами, загальновизнаними у міжнародній практиці. Водночас

держава формує важливу митну політику, створює саме ефективну систему, проводить митний нагляд на митних постах.

Система митного законодавства включає різноманітні нормативні документи, які юридично різні за силою. Тобто можна стверджувати та пояснювати, що дане законодавство має ієрархічний характер. Його важливі складові доцільно називати рівнями, лише так один чи декілька нормативних актів можуть мати юридичну дію та знайти відображення у юридичній практиці. Як влучно зазначає В. Ігонін: «установлення зв'язків ієрархічного типу має особливо цінне значення для практики правозастосування, оскільки допомагає усунути колізії правового врегулювання однотипних ситуацій у митній справі актами різних органів державної влади» [40].

Безсумнівно, що норми Конституції України відіграють визначальну роль у правовому регулюванні діяльності митних органів, тобто утворюють вищий рівень. Вона має першочергову юридичну силу тому нормативно-правові документи повинні складатися згідно Основного Закону і узгоджуватися з ним [3].

Конституційні норми є важливими нормами прямої дії, тобто при вирішенні конкретних проблем, у тому числі митних справ, Конституція безпосередньо застосовується на практиці. Конституція є основою для подальшого законодавства та формулювання інших норм діяльності. Водночас зазначимо, не впливає на пряму щодо правового регулювання митних відносин, а також на пряму не регулює діяльність митних органів, це здійснюється за допомогою загального права чи навіть статутів [5, с. 50–53].

Хоча на думку вченого Пашка К. «основний закон містить невелику кількість правових норм, які безпосередньо визначають порядок і умови здійснення митної справи України, його важливі норми мають фундаментальне значення для правового регулювання митної справи України. Конституція є не тільки правовою основою чинних митних законів. Він містить важливі основні напрямки подальшого розвитку митного права та багатьох інших галузей права. Усі інші правові джерела митного права ґрунтуються та приймаються

відповідно до положень Конституції. Отже, головний закон є основним і найважливішим джерелом українського митного права» [41, с. 189].

Наступним важливим структурним елементом законодавчої системи митної справи є сам закон. Слід зазначити, що закон має вищу юридичну силу, ніж усі інші акти держави. Пріоритетний статус самого права в чинній системі нормативно-правової поведінки є чітким, не викликає сумнівів у соціальному призначенні, регулятивному та охоронному значенні законодавчої поведінки [42, с. 16].

Серед нормативних правових актів важливим є саме Митний кодекс України. По суті, це всеосяжне митне право, яке регулює різні первинні відносини і є основою національного митного законодавства [5]. Він був прийнятий на засіданні Верховної Ради України у далекому дві тисячі дванадцятому році, а набрав чинності в літку цього ж року. Це важливий документ зібрав у собі основи митного законодавства. Також необхідно зазначити, що Податковий кодекс України, який визначає саме порядок адміністрування митних платежів [44].

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

2.1. Оцінка сучасного стану зовнішньої торгівлі в Україні

Функціонування митної політики впливає на зовнішньоекономічне становище країни, яка веде експортну політику. Саме у чинному законодавстві «Про зовнішньоекономічну діяльність» митне регулювання – «регулювання питань, пов'язаних зі встановленням мит та інших податків, що справляються під час переміщення товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України» [48].

За дев'ять місяців 2023 р. експорт товарів становив 27,144,8 млрд. дол. США, або це становить 82,2% порівняно із дев'ятьма місяцями попереднього року, щодо імпорту то імпорт склав – 46,547,1 млрд. дол., або 119,2%. Необхідно відмітити, що негативне сальдо склало 19,4023 млрд.дол. Коефіцієнт щодо покриття українським експортом імпорту становив 0,58 (за дев'ять місяців 2022р. – 0,85). Україна здійснює зовнішньоторговельну діяльність з партнерами в 228 країнах світу.

Необхідно зазначити, що ми відобразили динаміку зовнішньої торгівлі товарними групами в Україні на рисунку 2.1.

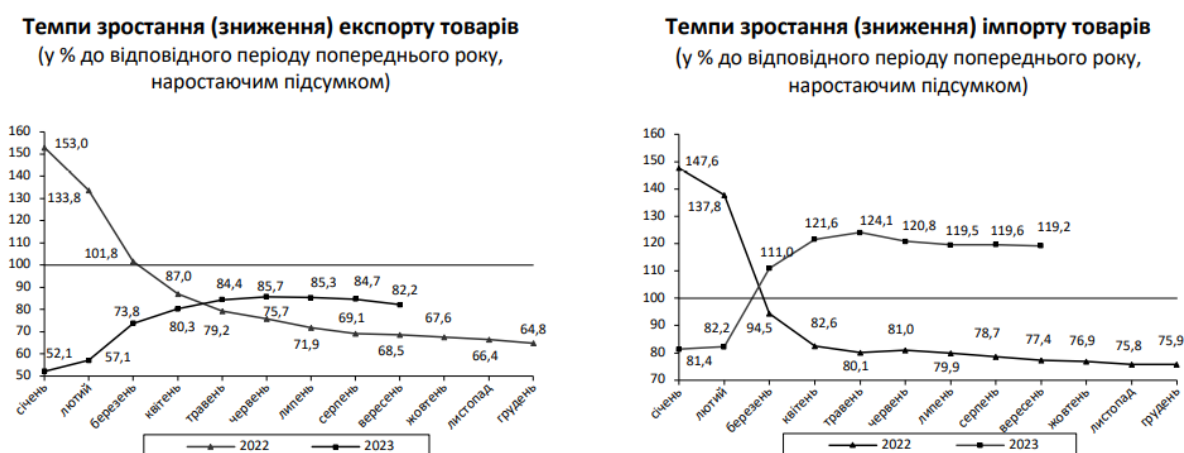

Рис. 2.1. Діюча динаміка щодо зміни товарними групами в Україні за період 2022-2023 роках Джерело: побудовано на основі [51, 52]

Варто зазначити, що структура імпортованих товарів у 2023 році розташована в певному порядку (див. рис. 2.2), серед яких суттєвого зростання зазнали легкові автомобілі (логічно враховуючи демпінг під час розмитнення), нафта та інші категорії продуктів і природного газу (загальний приріст на 943,9 млн дол. США). Хоча логістика цих процесів істотно змінилася.

Рис. 2.2. Динаміка імпорту товарів у структурному вимірі в 2023 році (млн. дол. США)

Джерело: виконано автором [51, 52]

Варто зазначити, що Європейський Союз (+2,7 мільярда доларів) лідирує в країні з найбільшим зростанням обсягів імпорту товарів в українську економіку, за ним йде економічний імпорт з Китаю (+900 мільйонів доларів), як можна побачити на малюнку 2.2.

Варто зазначити, що найбільше імпортованих товарів в Україну з 15 провідних країн у 2023 році були викопне паливо, нафта та продукти її перегонки, машини та обладнання та машини (14,2 мільярда доларів, якщо порівнювати, зростання на 23%) порівняно з початком 2020 року), а також продукція хімічної та суміжних галузей промисловості (\$9,7 млрд., зростання майже на 33% порівняно з попереднім звітним періодом).

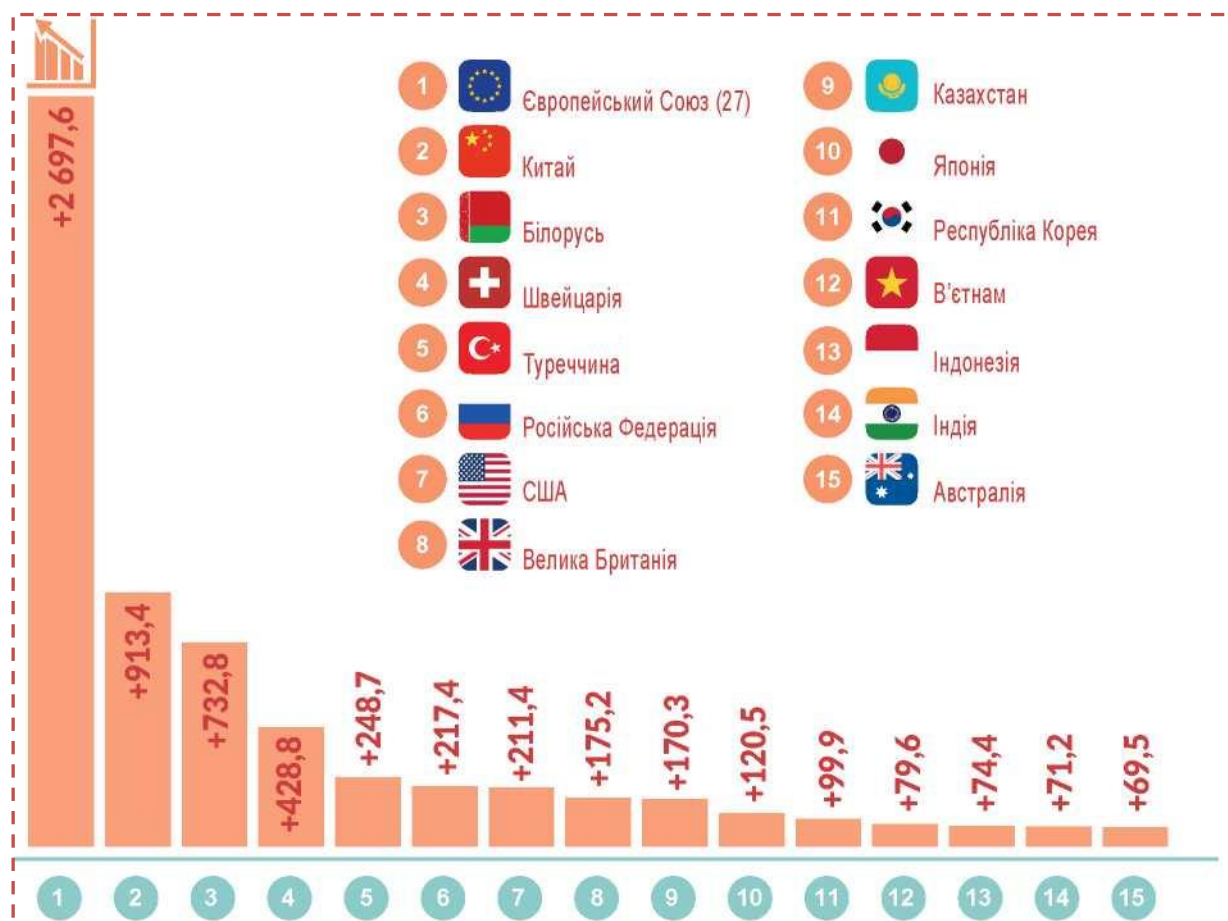

Рис. 2.3. Перелік країн, з яких зріс імпорт товарів та послуг до України у 2023 році, млн. дол. США

Джерело: виконано автором [51, 52]

Водночас динаміку скорочення імпортних поставок товарів переважно з менш розвинутих країн ми можемо спостерігати з кількох ракурсів на малюнку (див. рис. 2.4).

Ми зауважимо, що за перші шість місяців 2022 року іноземні імпортні товари порівнюються з таким же важливим періодом 2021 року. Зменшення на п'ять млрд. доларів США становило двадцять з половиною млрд. долар США. Значна частина цього обвалу імпорту була спричинена значним зменшенням на 3 мільярди доларів закупівель машин (тобто обладнання та транспорту, або зростання на 35%). Крім того, імпортовано продукцію хімічного складу (зменшення на один з половиною млрд. дол. США, падіння на 26,6%) та

різноманітну продовольчу та сільськогосподарську продукцію (зменшення біля одного млрд. дол. США, зменшення на 26,9%).

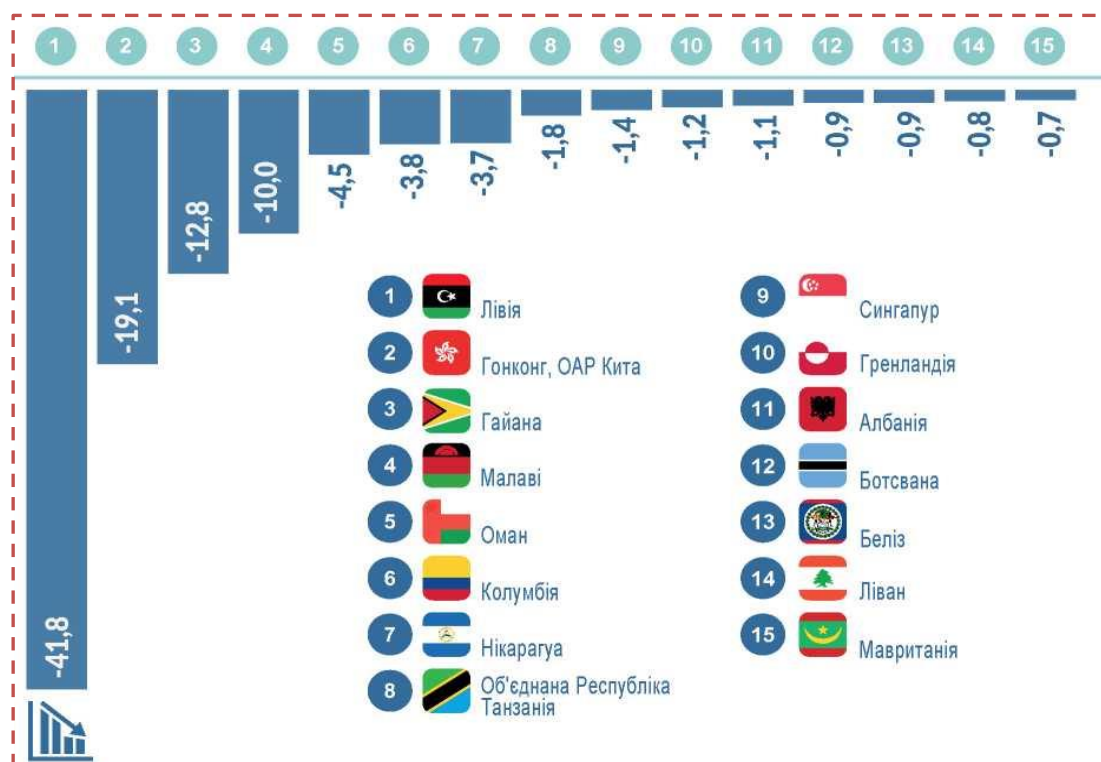

Рис. 2.4. Перелік країн, з яких суттєво скоротився критичний імпорт товарів та послуг до української економіки у 2023 році, млн. дол. США

Як видно з рисунку 2.4. найбільше скорочення є із країн Африки, а саме з Лівії, понад сорока відсотків, друге місце посідає Гонконг, інші позиції із суттєвим скороченням поставок займають такі країни як: Гайана, Малаві, Оман, Колумбія, Нікарагуа, Сингапур, острівна країна Гренландія, європейська країна Албанія, а також країни потенційні офшори, а саме Беліз, Ліван та Мавританія.

Варто зазначити «що 1 січня 2016 року набула чинності «Угода про поглиблення всеосяжної зони вільної торгівлі» між Україною та Європейським Союзом, яка передбачає скасування більшості митних обмежень щодо більшості вітчизняних товарів. Однак після набуття чинності зони вільної торгівлі торгівля між Україною та ЄС не була справді лібералізована» [52].

ЄС продовжує впроваджувати протекціонізм на внутрішньому ринку та створює перепони українському потенціалу експорту. Важливі українські товари все ще стикаються з високими торговельними тарифами.

Тому ми вважаємо важливо показати імпорту складову товарів і послуг саме з країн ЄС (див. рис. 2.4).

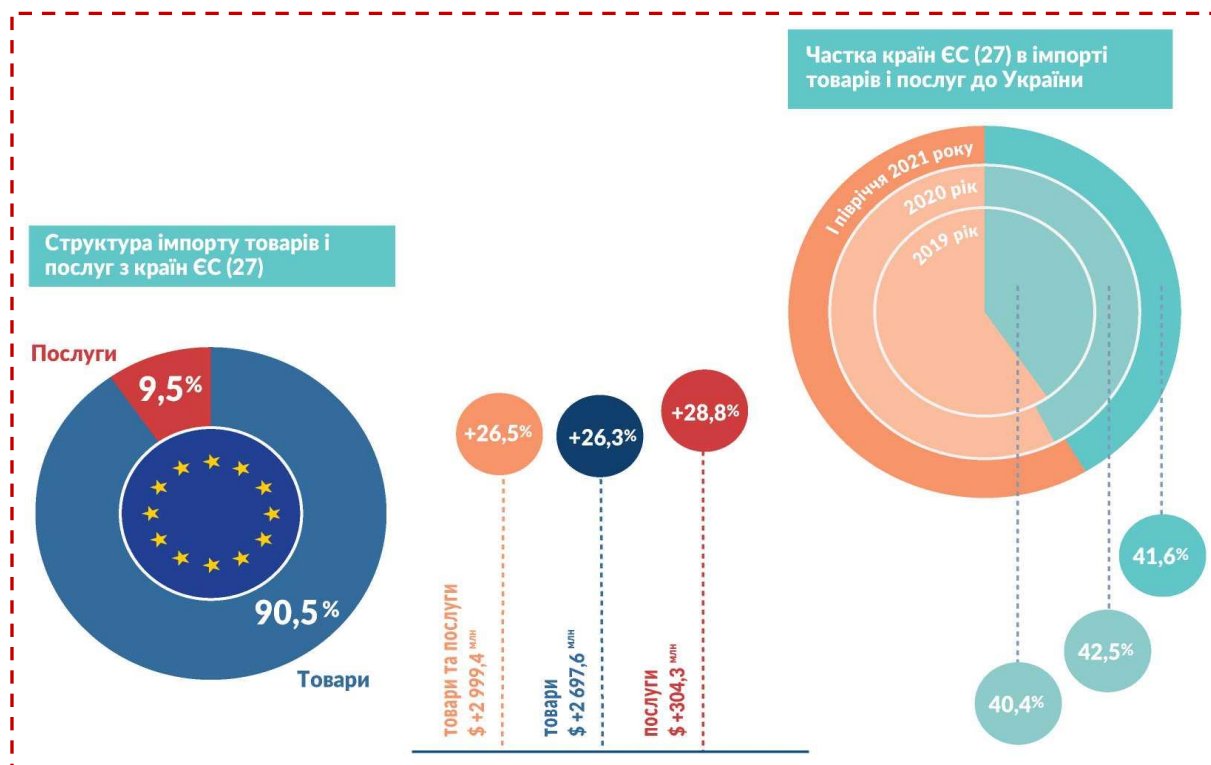

Рис. 2.5. Структура імпорту товарів і послуг з країн ЄС у 2023 році

Джерело: побудовано на основі [51, 52]

Зазначимо, що за три місяці тотальної війни з РФ грошові надходження українського АПК від експорту продукції з березня по травень приблизно дорівнювали обсягу експорту 2017 року, за місяць до війни.

Через повномасштабне військове вторгнення країни-агресора на початку 2022 року ми спостерігатимемо різке скорочення експорту продовольчих культур. Щоб виконати попередні замовлення та показники, за умови роботи порту та покращення ситуації знадобиться близько двох років, а щоб відновити весь сільськогосподарський цикл – не менше п'яти років [9].

Зокрема, одна з Південноамериканських країн, а саме Мексика здійснює імпорт великої кількості кукурудзи, сої, пшениці та сумішей пшениці та жита, конятини, свинини, птиці тощо. Нові ринки привабливі тим, що на ці товари припадає найбільша частка експорту продукції українського агропродовольчого комплексу [55].

Отже, митний механізм зовнішньоекономічного нагляду характеризується високим ступенем захисту (протекціонізму) внутрішнього ринку, особливо сільськогосподарської продукції, харчової та текстильної промисловості, особливо машинобудування. Звичайно, національна митна політика поступово лібералізується, і важливу роль у цьому відіграють торгові угоди з окремими країнами [49, с. 29].

Тому співпраця України з іншими країнами у лібералізації митної політики має стати стратегічним вектором, оскільки ці країни мають розгалужену систему торгових угод. Зокрема, Україна має багато країн-партнерів, зокрема Канаду, США, Ізраїль, країни ЄС та інші країни та організації.

2.2. Аналіз митного регулювання у довоєнний та воєнний періоди

Державна політика адміністрування тарифних інструментів впливає на важливі зовнішньоторговельні зв'язки між різними країнами, а саме визначає специфіку діяльності вітчизняних виробників і ступінь їх захищеності внутрішнього ринку від недобросовісного демпінгу з боку імпорту. Сучасний етап розвитку світової економіки є передумовою для інтеграції нашої держави у світову економіку, а те, що забезпечує розвиток зовнішньоекономічної діяльності нашої країни, це спрощення та послаблення митного нагляду.

Неоднозначність щодо цих ефектів та їх впливів на саму тарифну лібералізацію спричинена природою економічної природи тарифів — це водночас і регулятор відкриття ринку, і важливий класичний зовнішньоторговельний інструмент протекціонізму. В процесі митної лібералізації необхідно спростити такі види діяльності (економічні, зовнішньоекономічні чи зовнішньоторговельні), а й процеси їхнього

регулювання. Вплив цих процесів лібералізації може бути принципово різним на міжнародному та національному рівнях [56, с. 23].

Проте українські товари мають суворо відповідати високим вимогам якості. Тобто, компанії, які не забезпечували експорт товарів до країн Єврозони, на жаль не зможуть зробити цього навіть після поступової ліквідації мит.

Важливо відмітити, що значно вплинула сама війна та похідні від неї. Важливі компанії в Україні серйозно зазнали збитків від війни. Більшість виробничих потужностей були повністю зруйновані, дуже багато підприємств фактично опинилися в тимчасовій окупації на роки, не маючи можливості експортувати товари в підконтрольні українській владі території країни, не кажучи вже про ЄС, тим самим зменшуючи експортні можливості України.

Багато компаній, які виживають і працюють, стикаються з багатьма іншими важливими проблемами. Війна перекрила українські порти та морські перевезення, які становлять близько 60% українського експорту. Дефіцит палива, довгі черги на кордонах і збої в ключових логістичних вузлах ускладнили логістику експорту товарів саме до Єврозони. Експортні можливості щодо вітчизняної сільської продукції та металобрухту залізничним чи надземним транспортом практично є неможливою, особливо через різну ширину колії в Україні та ЄС. Хоча колії за стандартами ЄС вже будуються.

Важливість управління митними платежами також залежить від його важливої ролі у забезпеченні фіскальних надходжень та загального доходу державної казни. Отже, для якісної оцінки фіскальної ефективності оподаткування зовнішньоекономічної діяльності необхідно чітко визначити питому вагу митних платежів у дохідній складовій бюджету.

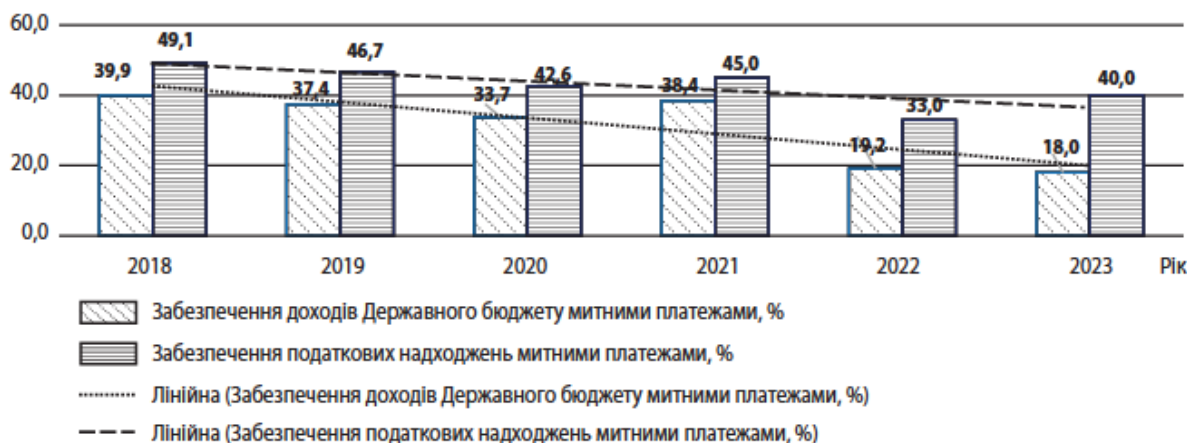

Рис. 2.6. Структура платежів в доходах скарбниці України, а також податкових вливань коштів протягом 2018 – 2023 рр., %

Аналізуючи наведені дані, можна побачити, що фіскальна роль митних платежів в Україні є дуже важливою, адже частка цих платежів у дохідній базі державного бюджету становить близько 40%, а в Україні, найбільш економічно розвиненій країні, значення показника становить приблизно 30% у всьому світі, що вказує на те, що обсяг імпорту в Україні є відносно високим, тобто залежність національної економіки від імпорту є відносно високою.

Щодо частки митних платежів у податкових надходженнях, то за аналізований період, крім 2022 та 2023 років, вона в середньому становила 45%, тоді як у великих економіках світу вона перевищувала 60%. Питомі ваги обох показників мали тенденцію до зниження з 2018 по 2020 рік. В основному це пов'язано з різними проблемами в державній економіці загалом, особливо недоліками в роботі митниці.

Різне зниження показників у 2020 році суттєво відіграла пандемія COVID-19, яка значною мірою сповільнила світову зовнішньоекономічну ініціативність, що призвело до суттєвого та істотного зниження обсяг імпорту товарів по всьому світу. Подібні тенденції спостерігаються в ЄС і країнах Єврозони.

Хоча у 2021 році зовнішньоекономічна діяльність відновиться. У результаті надходження до державного бюджету від митних платежів значно зросли, але у рік війни значення обидвох показників різко впали через початок

повномасштабної війни на виживання в Україні. При цьому у 2023 році зменшення митних платежів до державного бюджету сповільниться порівняно з 2022 роком, а зменшення митних платежів до податкових надходжень у 2023 році збільшиться на 7 процентних пунктів порівняно з 2022 роком. Величина митних платежів відіграє важливу загальну структуру. Таким чином, загальний тренд цих показників залишається негативним.

Важливо розглянути динаміку та цю структуру щодо надходжень саме митних платежів протягом 2018–2023 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Структура надходжень митних платежів за період 2018 – 2023 рр.

Показники / Роки	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%
Загальна сума митних надходжень, млн дол.	13673,8	100,0	14550,6	100,0	13454,9	100,0	17933,7	100,0	9231,5	100,0	6595,9	100,0
У тому числі:												
ПДВ	10786,9	78,9	11191,6	76,9	10141,7	75,4	13930,2	77,7	7782,0	84,3	5237,7	79,4
Акцизний податок	1914,5	14,0	2198,6	15,1	2204,8	16,4	2657,1	14,8	726,0	7,9	781,4	11,9
Мито	972,4	7,1	1160,4	8,0	1108,4	8,2	1346,4	7,5	723,5	7,8	576,8	8,7

Хоча частка митних платежів у фіскальних надходженнях, а також доходах бюджету України знизилася, дані цієї таблиці 2.1 влучно показано нестабільну динаміку зростання митних платежів державного бюджету України, яка зумовлена саме різкими коливаннями обмінного курсу гривні до долара США та прийнятими спеціально для переліку стабілізаційними заходами у вигляді пільгового оподаткування у 2022 та 2023 роках. Суттєве зниження показників опитування у 2020 та 2022 роках супроводжується зменшенням кількості імпорту, оподаткованого в доларах США, зокрема зменшенням на 9,44% у 2020 році порівняно з 2019 роком.

Після початку інтенсивних широкомасштабних бойових дій і втрати важливих морських транспортних шляхів, кордон з ЄС став єдиним вікном торгівлі та експортних можливостей України із зовнішнім світом. Це стосується не тільки ЄС. Україна продовжує продавати багато товарів, у тому числі

аграрну продукцію, до країн африканського континенту та Азії, а також порти Румунії, Болгарії та інших європейських країн.

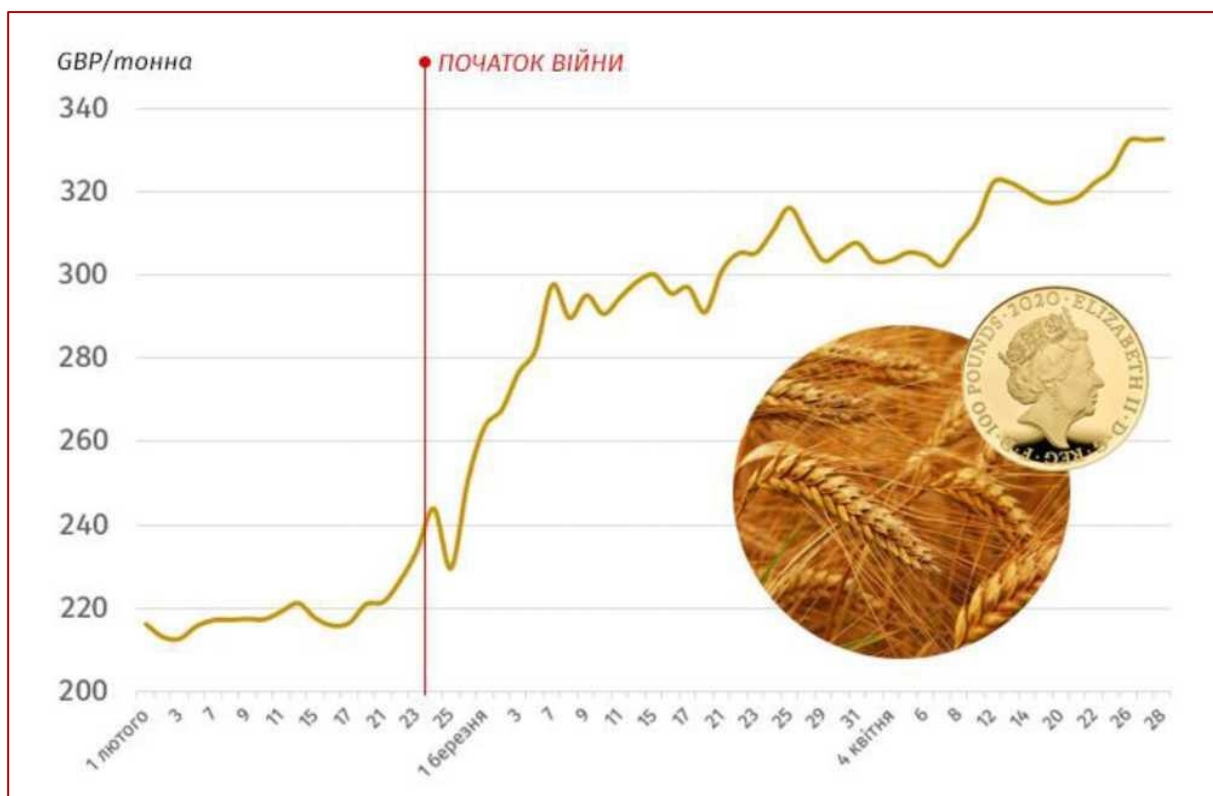

Рис. 2.7. Аналіз зміни динаміки цін на експортну пшеницю в умовах війни в Україні

Джерело: складено нами на основі джерела [57]

Зазначимо, що саме війна в Україні спричинила різкий збій у поставках агрокомплексу та металургійної української продукції. Це призвело до зростання цін на ці види продукції.

У результаті експортна українська пшениця з лютого подорожчала на 50%. Інші культури також подорожчали, що призвело до зростання цін на товари першої необхідності (див. рис. 2.7).

Причому, у Європі вирує інфляція. Ціни зросли біля десяти відсотків. Це найвищий показник Єврозони після введення єдиною валюти. Тому стримування інфляції та процесу інфляції, особливо в її товарному сегменті, європейці повинні збільшити пропозицію різноманітної сільськогосподарської продукції та відкрити ринок для України, хоча це зачіпатиме інтереси деяких країн ЄС та розпалюватиме протекціонізм у їхніх країнах.

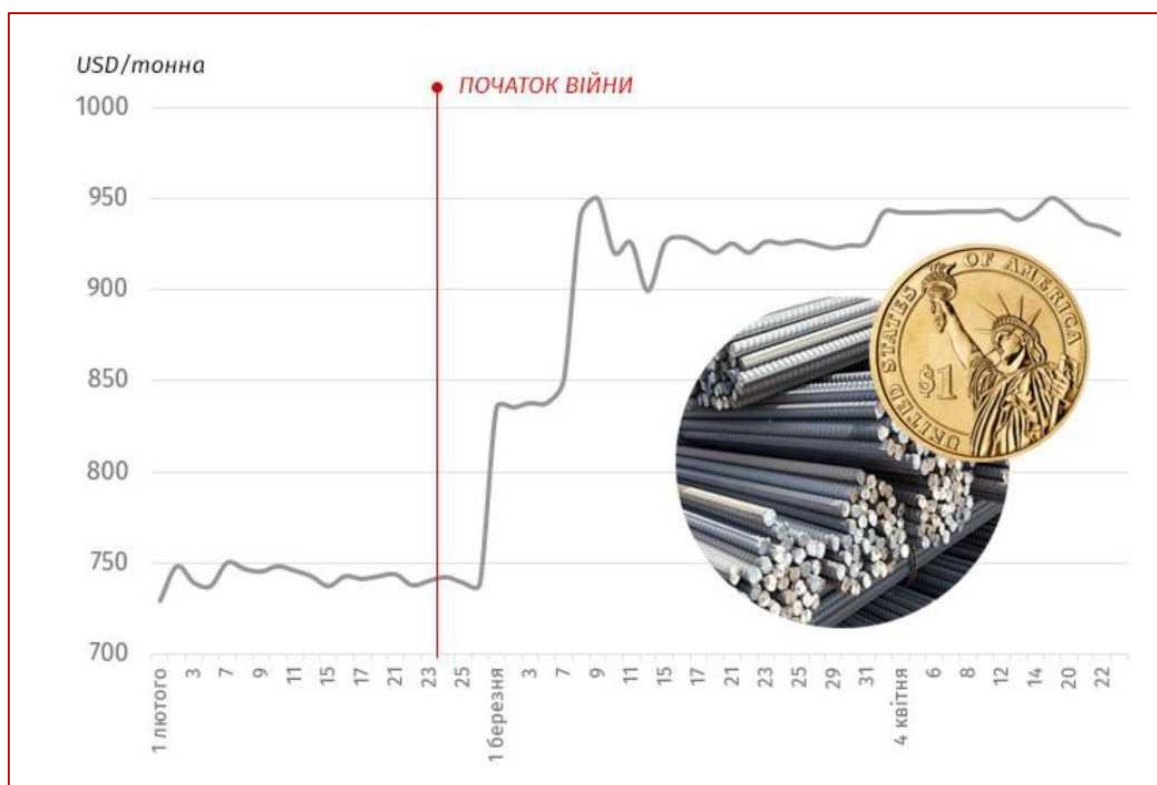

Рис. 2.8. Ціни на сталь у воєнні роки в Україні

Джерело: побудовано автором за допомогою таких джерел [57]

Підвищення українського експортного металургійного потенціалу також є вигідним для країн Євросони, воєнні дії спричинили вагомий стрибок цін на сталь як в Україні, так і світі (див. рис. 2.8). ЄС через санкції обмежив імпорт російської сталеварної продукції у зв'язку із зниженням виробництва в Україні та пошкодження великих об'єктів виробництва у портовому місті Донецької області, що зумовило гострий дефіцит сталі всюди. Дефіцит гостро відчувають великі виробники Європи, що може призвести до втрати десятків тисяч робочих місць.

Тому необхідні реформи митної політики, які забезпечать безпеку національних інтересів у митній сфері, сприятимуть євроінтеграційним процесам, підвищать конкурентоспроможність української економіки та її вагоме становище у світі. Підвищення позицій у рейтингу Doing Business дозволить саме створення більш сприятливих умов торгівлі всюди. Тому необхідно імплементувати важливі норми ЄС до нашої країни та забезпечити

успішність реформ в основних сферах митної політики, що можливо лише за умови чіткого розуміння форми та умов митної політики. Розвиток діяльності вітчизняних митних органів, а також координування процесу їх реорганізації. Що дозволило підвищити системність та координацію дій митних органів та покращити ставлення партнерів до України.

Тому на нашу думку «прозорість митного регулювання як важливого засобу обмеження торгівлі дозволяє вважати його ефективним інструментом зовнішньоторговельної політики, незважаючи на широку зацікавленість у зниженні (лібералізації) тарифів та їх скасуванні, лібералізація митних правил вимагає розробки певних її механізмів реалізації, саме метою створення таких механізмів має бути забезпечення прийняттого рівня протекціонізму, що сприяє захисту національних інтересів, за умови дотримання загальної тенденції лібералізації національної економіки. Практична реалізація відповідних завдань має забезпечити можливості лібералізації та прогресивність відповідних товарів для забезпечення максимальної ефективності українського митного регулювання» [40].

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМАТИКА ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Необхідно відмітити, що можливості співпраці з провідними країнами світу та організаціями є важливим етапом інтеграційних процесів які повинна пройти Україна. За приклад можна взяти досвід Польщі, Чехії, Словенії які успішно інтегрувались у європейські інституції, необхідно враховувати їх досвід, однак і пам'ятати про специфіку національного законодавства та задіювати ті інструменти митного регулювання, що не порушуватимуть принципи СОТ та ЄС і зможе забезпечити та захистити нас від недобросовісної конкуренції.

Тому необхідно використовувати історію вступу вище перерахованих країн, які успішно пройшли шлях інтеграції до ЄС. Необхідно відмітити, що вони суттєво лібералізували своє податкове законодавство, запровадили низькі ставки податків для великої кількості товарів. Уряди цих країн підтримали свої вразливі галузі економіки дотаціями (агропромисловий сектор, велике машинобудування, легку промисловість). Важливий акцент ставився щодо унеможливлення проявів корупції та контрабанди. Важливим є досвід такої країни як Японія щодо скорочення номенклатури товарів.

Більшість інструментарію регулювання митних платежів дозволяє гнучко, швидко та цілеспрямовано регулювати широкий спектр імпорту. Саме це стало ефективним засобом торговельної дипломатії, що дозволяє країнам-торговельним партнерам отримувати поступки щодо різноманітних торгових обмежень або скасування суворих дискримінаційних заходів на взаємних умовах.

Необхідно відмітити, що багато країн, які є членами різних організацій та утворень, не полишають можливостей захисту національних економік саме через створення внутрішніх бар'єрів для захисту своїх виробників див. рис. 3.1.

Рис. 3.1. Внутрішні бар'єри для міжнародної торгівлі

Через це виникає важлива необхідність більш детального дослідження щодо практико орієнтованого підходу саме використання інструментарію митного регулювання в зовнішньоторгівельній політиці низки країн, визначення саме доцільності і корисності для економіки України, а також задля захисту саме національного виробника на вітчизняному та закордонному ринку використання інструментів саме нетарифного регулювання в зовнішній торгівельній політиці, встановити ті сфери імплементації саме нетарифних механізмів у зовнішній торгівлі, у яких має важливе місце розвиток саме тіньових економічних відносин, а також розробити ті пропозиції щодо протидії саме тінізації сфери нетарифних інструментів в зовнішній торгівлі.

Особливо необхідно забезпечити боротьбу в Україні із розмірами тіньової економіки. Тому що за різними оцінками її рівень є дуже великий. Війна як триває, тільки погіршує ці показники. Хоча однозначно не можна ставитись погано до тіньової економіки, адже для багатьох людей вона є засобом для існування. Тіньова економіка руйнує чесну конкуренцію та спричиняє торговельні конфлікти між вітчизняними виробниками, що призводить до нелегального надходження імпортової продукції в Україну (часто

неякісної) призвело, серед іншого, до великих торгових і політичних конфліктів між країнами.

Митний контроль зовнішньої торгівлі України не використовується повною мірою. Важливо зрозуміти, що необхідно брати приклад із закордонних партнерів щодо захисту своїх виробників саме нетарифними методами та інструментами, які регулюються національним законодавством і не порушують норми міжнародних організацій, таких як СОТ. Сюди можна віднести найбільш розповсюдженні це є квотування, встановлення ліцензування, створення фіто санітарних заборон, чи валютних обмежень.

Важливим напрямком національної політики у сфері митного регулювання ЗЕД має бути узгодження правової бази українського законодавства із світовими нормами. Також країна повинна обов'язково прагнути до зменшення кількості тарифних обмежень, що застосовуються саме в економіці щодо забезпечення принципу саме вільної торгівлі товарами і послугами на території країни.

Подальшого вдосконалення саме повинна зазнати і законодавча нормативно-правова база, яка визначає саме використання інструментів нетарифного регулювання в зовнішньоторгівельній політиці України, що мають застосовуватися за важливими принципами прозорості, а також недискримінаційності та рівності в доступі. Використання інструментів саме поєднанням інструментів регулювання мають в першу чергу застосовуватися у зовнішньоторгівельній політиці України щодо захисту національного виробника і вітчизняного споживача.

Більшість важливих прийнятих рішень, які змінюють рівні різних ставок імпортного податку, брак матеріалів і вартісний баланс виробництва і споживання вони повинні бути основою для регулювання оптимальних рівнів та структури імпорту, а відсутність статистики та необхідних розрахунків призводить до саме до цього факту. Таким чином, самі рішення, прийняті для захисту вітчизняних виробників, іноді призводять до величезних збитків.

Україна поступово почала саме використання інструментарію щодо регулювання саме митної системи, який застосовується багатьма різними зарубіжними країнами. Але система цього регулювання зовнішньої торгівлі є ще незавершеною. Це призвело до дуже несприятливих умов для послідовного розвитку зовнішньоторговельних відносин і використання переваг міжнародного поділу праці. Крім того, при формуванні зовнішньоекономічної політики країни важливо враховувати реальну економічну ситуацію в країні, суттєві зміни конкурентоспроможності української продукції, а це дозволить поєднати національні та глобальні інтереси, які часто суперечать один одному.

Українські спеціалісти та експерти приділяють цьому питанню мало уваги, вони розглядають звичаї інших країн насамперед через призму участі України у світовій економічній системі.

Важливо визнати, що досліджені риси митної політики окремих країн показують, що в першу чергу політика помірною протекціонізму є успішною в періоди швидкого економічного зростання, це також вимагає зниження тарифів з часом для підтримки економічного зростання. Зрештою, у цьому випадку високі тарифи потрібно буде вводити лише на дорогі товари, і ці високі тарифи будуть застосовуватися до більшості споживчих товарів, аналогів яким в Україні немає. Як наслідок, країни з ринковою економікою не мають з цим проблем, а натомість заохочують такий вид імпорту.

Отже, зарубіжний досвід митного регулювання експортно-імпортних операцій також включає використання саме пільгових ставок мита переважно третіх країн, що в основному постачають сировину, а також товари з низькою переробкою. Таким чином, сама митна політика повинна забезпечувати національну безпеку країни. Адже від її ефективного функціонування залежить доля багатьох галузей економіки, а саме фінансування безпеки в умовах гострого дефіциту бюджету.

Потрібно не забувати про підтримку вітчизняного агропромислового комплексу. Забезпечувати можливості його безперешкодного експорту закордон. Що дозволяє українській економіці мати валютну виручку. Хоча на

практиці ми бачимо як діють країни сусіди по відношенню до України, створюючи бар'єри на митних постах пропуску збоку Польщі, Угорщини чи Словаччини. Важливо відновлювати морський експортний потенціал країни. Тому що експорт морем є найбільш дешевший, хоча в умовах війни потрібно подбати про безпеку суден.

Поведінка держав-членів Європейського Союзу демонструє, що без митного нагляду неможливо гарантувати захист вітчизняних виробників у поєднанні з антидемпінговими розслідуваннями, а також нетарифними методами регулювання та надання субсидій вітчизняним виробникам, що є значним і корисним.

Важливо окреслити стратегічні напрямки щодо реформування української митниці. Тому що, реформи мають значний вплив на функціонування митної системи. За роки незалежності не один раз вони проводились. У результаті ми зосереджуємося на наступних напрямках реформування, які є стратегічними, див. рис. 3.2.

Рис. 3.2. Стратегічні напрямки реформування на митниці

Як видно з рисунку 3.2. одним із важливих завдань є забезпечення прозорості та зрозумілості законодавства в митній сфері. Необхідно чітко налагодити управління ризиками. Забезпечити залучення молодих кадрів щодо

зміни та омолодження працівників на митниці із збереженням досвіду попередніх поколінь. Суттєвим досягненням в оптимізації, які безпосередньо сприяють вдосконаленню митної політики щодо зовнішньої торгівлі в Україні, відзначено пост-аудиторську функцію на митниці.

Однією з його основних переваг є збільшений часовий проміжок, протягом якого застосовуються митні закони, що призводить до сильнішої тенденції до повної та послідовної сплати митних податків. І навпаки, суттєва увага в митних процедурах тепер зміщується з рівня нагляду за безпосередніми товарами на рівень аудиту систем бухгалтерського обліку та звітності компанії.

Вищезазначені заходи мають забезпечити досягнення першочергової мети держави, яка полягає в кардинальному покращенні життя українців. Важливим є загальнонаціональна кампанія з підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки України, що є необхідним через участь країни в міжнародній кооперації та спеціалізацію, яка враховує інтереси країни.

Що стосується розвитку, то Україна повинна та намагатиметься стати частиною європейської спільноти (о це ринок понад п'ятисот млн. споживачів) та НАТО з метою безпеки (стаття п'ята це регулює), тому важливо намагатися виконати вимоги, пов'язані з членами ЄС. Митна служба є, і завжди повинна, вважатися провідним органом державного контролю та виконувати фіскальну функцію для держави.

Митниці кожної країни детально аналізуються СОТ та ЄС. За обсягами торгівлі лідирують Японія, США, Китай, Південна Корея, Польща та ін. У результаті їм доводиться вирішувати питання впровадження ефективного митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також політики щодо лібералізації митного регулювання, а не забезпечення фіскальної функції, що ставить під загрозу виконання державного бюджету.

Вкрай важливо визнати, що для того, щоб Україна стала частиною союзу європейських країн і зміцнила співпрацю з провідними організаціями, які є великими з точки зору економіки, вони повинні внести зміни у свої національні

закони та використовувати лише ті важливі інструменти, які не відступаючи від принципів СОТ та ЄС, ці інструменти також мають на меті захист економічних інтересів України.

Як наслідок, розглядаючи першочергові ефективні цілі національного митного регулювання, слід вважати на потенціал національної економіки. Це загалом впливає на функціональність митної системи. Стратегічними цілями реформи слід назвати підвищення ефективності та прозорості законодавства України щодо митної справи, дотримання важливих принципів реалізації митної політики, та вдосконалення управління ризиками в митній сфері. Важливим є також завершення бойових дій в Україні та повернення трудових ресурсів, які мігрували в інші країни. Це значні перешкоди для України на шляху збереження суверенітету та прогресу країни.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Таким чином, проведенні результати нашого дослідження можна трактувати так, що «митне регулювання – це сукупність методів митно-тарифного, а також нетарифного регулювання, які реалізуються за допомогою різноманітних інструментів». Ці інструменти спеціально використовуються для регулювання попиту і пропозиції, а також налагодженню міжнародних економічних відносин під час інтеграції країн.

Саме вітчизняна система митного регулювання та зовнішньої торгівлі України покликана забезпечити необхідний склад ЗЕД та захист прав споживачів, достатній захист вітчизняних товаровиробників на внутрішньому ринку та в умовах значної лібералізації торгівлі та посилення конкуренції.

Ринок України на сьогоднішній час є дуже імпортозалежним, що вказує на неефективність саме системи митного регулювання країни, а також низький рівень сильного експортного потенціалу, значна частина саме якого забезпечується лише трьома регіонами, що свідчить про значну диференціацію у їхньому розвитку.

Митне регулювання в Україні саме здійснюється в рамках виконання регулюючої, а також захисної функції (протекціонізм), про що свідчить саме надзвичайно низький рівень митно-тарифного навантаження саме імпорту та експорту, невисокі обсяги сплачено національного мита в дохідній частині Зведеного бюджету України, а також та переважання середньоарифметичних ставок мита над середньозваженими.

Отже, зовнішня торгівля України знаходиться у дуже кризовому періоді, зумовленому здебільшого війною в Україні та анексією Автономної Республіки Крим. Спостерігається деактивізація міжнародних важливих економічних відносин, що вказує на відсутність саме довіри до національного ринку України.

Наше дослідження також демонструє складні структурні зміни митного законодавства країни під час війни. Коронавірус та повномасштабна війна, яка почалася рф у 2022 році, суттєво вплинули на фінансову та митну безпеку України. Оцінка показників, пов'язаних з надходженням та адмініструванням митних платежів, продемонструвала спадну динаміку у ці кризові роки. Крім того, у наступні роки їх значення незначно зросли у контексті більш дискреційної фіскальної стратегії уряду. Саме рік початку повномасштабного вторгнення є яскравим прикладом об'єднання держави та суб'єктів господарювання щодо впровадження пільгового оподаткування (зниженні ставки на певні види мит на податків), що має на меті стабілізувати економічну, митну та фінансову систему країни.

Важливо визнати, що на шляху до бажаного членства України у світовому співтоваристві все ще необхідно вдосконалювати органи митної служби. Україні та українцям потрібно завершення війни для нормального функціонування. Реформи на митниці та детінізація економіки мають вирішальне значення для забезпечення значної частини бюджетних надходжень, які потім використовуються для фінансування армії та протидії ворогу. Оскільки конфлікт триває, головними проблемами залишаються захист і збереження країни та її людей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук С.В. Державне регулювання як важливий фактор активізації інноваційних процесів в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2011. № 1. С. 632-642.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
3. Сторожук О.В., Свириденко Г.М. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 94-98.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. №959-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
5. Про Митний тариф України: Закон України від 19.09.2013 № 584-VII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.
6. Колобердянко І.І. Державне регулювання експортно-імпорتنих операцій України в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип.4. С. 171-176.
7. Сабадаш В.В., Казбан А.Ю. Орієнтири національної митної політики в умовах торгово-економічної інтеграції. *Механізм регулювання економіки*. 2014. №2. С. 123-133.
8. Дяченко О.В. Особливості митно-тарифного регулювання в Україні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 125 (Частина І). С. 128-137.
9. Плахотна К.Є. Митно-тарифне регулювання в умовах лібералізації торгівлі. *Економічний часопис-XXI*. 2018. №5. С. 44-45.
10. WTO. URL: <https://www.wto.org/>

11. Бондаренко Є.П. Оцінка інструментів митного регулювання та їх вплив на стан лібералізації зовнішньої торгівлі/ *Інноваційна економіка*. 2014. №5. С. 230-235.
12. Приходько В.І. Нетарифні перешкоди у міжнародній економічній інтеграції/ *Економічний аналіз*. 2015. Том 20. С. 170-175.
13. Мельник Т., Пугачевська К. Нетарифне регулювання у країнах ЄС. *Вісник КНТЕУ*. 2014. №2. с. 15-27.
14. Шишаев А. И. Международная торговля: монография / А. И. Шишаев. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1998. 176 с.
15. Задорожний О. Нетарифні заходи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник. Право знати все про податки і збори*. 2015. №15: Трансферне ціноутворення. С. 30-31.
16. Луцик А.І., Гуцул І.А. Прагматика використання митного інструментарію регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах участі економіки України в світовому господарстві. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2014. Том 19. Вип. 2/5. С. 182-185.
17. Ткачик Ф.П., Гуцул І.А. Митні та податкові регулятори зовнішньоекономічної діяльності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2013. Вип. 24. С. 132-136.
18. Andriy Krysovatuу, Halyna Vasylevska. Современные императивы и приоритеты развития конкурентоспособности налоговой системы Украины // *Finance, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 5/2016 (83), cz.2. p. 199-214.
19. Войтов С. Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 9-10. С. 21-24.
20. Ващенко В. В. Митно-тарифне регулювання в Україні у 1-му півріччі 2000 року. *Митна справа*. 2000. № 4. С. 7–12.
21. Карамбович І. М. Митна система та її роль в регулюванні зовнішньої торгівлі України: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 281 с.

22. Закон України “Про митний тариф України” від 19.09.2013. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.
23. Дьяченко О. В., Зубко О.В, Економічна природа митного тарифу та його функції. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1(1). С. 177.
24. Митний тариф України від 19.09.2013 зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/page>.
25. Храмов, В. О. Зовнішньоекономічна політика : Навч. посіб. К.: МАУП, 2002. 264 с.
26. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 р., № 332-XIV з наступними змінами і доповненнями/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/332-14>.
27. Закон України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998 № 330-XIV зі змінами та доповненнями Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-14>.
28. Катанаха А.М., Фомова О.А. Проблеми та перспективи зовнішньоторговельної діяльності України в сучасних умовах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. №5. С. 156-159.
29. Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 22.12.1998 № 334-XIV, який втратив чинність 01.06.2012. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/334-14>.
30. Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9-10. С. 42-48.
31. Про приєднання до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів: Указ Президента України від 17.05.2002 №466/2002. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466/2002>.

32. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983. Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_079.
33. Флоринський О. Правильна класифікація товару як один з основних інструментів реалізації митно-тарифного регулювання. *Вісник Академії митної служби України*. 1999. №4. С. 69-73.
34. Класифікація товарів – інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник / За заг. ред. А.В. Макаренка. Хмельницький: ІНТРАДА, 2009. 240 с.
35. Weiler J.H.H. International and Regional Trade Law: The Law of the WTO. Unit III: Rules of Origin / J.H.H. Weiler, S. Cho & I. Leichtner. Available at: <http://www.jeanmonnet.org/.../rulesoforigin.pdf>.
36. Сидоренко В. Класифікація заходів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 93-100.
37. Гніздилов А.М. Нетарифне регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності: методи та інструменти. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління*. 2010. № 1. С. 35-42.
38. Тюріна Н.М. Карвацка. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 408 с.
39. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 406 с.
40. Ігонін В.К. Джерела митного права України: монографія. Одеса: Астропринт, 2014. 172 с.
41. Калініченко А. І. Сучасний стан Митного законодавства України. *Право та інновації*. 2014. № 4. С. 187-196.
42. Дутка Г. І. Закон в ієрархічній системі нормативно-правових актів. *Наук. вісн. Чернівець. ун-ту*. 2007. Вип. 70: Правознавство. С. 16-20.
43. Настюк В. Я. Митний закон як основна форма митного законодавства. Проблеми законності. 2010. Вип. 42. С. 131–136.

44. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами та доповненнями. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=11&nreg=2755-17>
45. Україна розраховує на зону вільної торгівлі зі США. URL: <http://dzi.gov.ua/press-centre/news/ukrayina-rozrahovuyue-na-zonu-vilnoyi-torgivli-zi-ssha/>.
46. Імплементація міжнародних норм до митного законодавства України : дис. канд. юрид. наук за спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. В.В. Філатов. Донецьк, 2012. 198 с.
47. Шульга М.Г. Система джерел митного права України. Проблеми законності. 2009. Вип. 40. С. 118–125.
48. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
49. Березовська О.В. Напрями вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України в рамках угоди про вільну торгівлю. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2018. Том 29 (68), № 4. С. 26-30.
50. Левко М. М. Митно-тарифне регулювання в системі фінансової безпеки держави. *Забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи України: теорія та практика*: монографія / за ред. Г.Я. Аніловської та І.Б. Висоцької. Львів: Сполом, 2016. 252 с.
51. Зовнішня торгівля України товарами у 2023 році. Експрес випуск. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf>
52. Зовнішня торгівля (аналітика – 2021). Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=ce61591c-858a-4e77-885e-edabb095097c&tag=ZovnishniaTorgivlia-analitika->

53. Головнтьов С. Сировинна економіка. Що купувала і продавала Україна в 2021 році. Бізнес Цензор. 2022. URL: <https://biz.censor.net/r3310713>
54. Експорт зерна відстає від графіку минулого сезону на 40%. Порти України. URL: <https://ports.ua/eksport-zerna-vidsta%d1%94-vid-grafiku-minulogo-sezonu-na-40/>
55. Чуприна О. В. До питання нормативно-правового регулювання митних режимів переробки. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 54–60.
56. Шевчук С. В. Визначення сутності інструментів та важелів регулятивного потенціалу держави забезпечення митних інтересів України. *Інвестиції : практика та досвід*. 2019. № 4. С. 48–53.
57. Шевчук С. В. Нетарифне регулювання як важливий механізм забезпечення митних інтересів держави. *Економіка та держава*. 2023. № 3. С. 71–77.